

Aleksandra Żaryn

ICOMOS : działalność w okresie od 31 maja 1978 do 30 kwietnia 1979 r.

Ochrona Zabytków 32/3 (126), 258-259

1979

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Od chwili zakończenia obrad V Zgromadzenia Ogólnego w Moskwie (w maju 1978 r.) prace Rady skoncentrowały się na zagadnieniach stanowiących przedmiot obrad Komitetu Doradczego i Komitetu Wykonawczego — w nowym składzie — bezpośrednio po Zgromadzeniu Ogólnym, 25 maja 1978 r. w Suzdału (ZSRR) oraz 15 listopada 1978 r. w Paryżu.

Komitet Wykonawczy powierzył swemu Prezydium (Biuro Komitetu) zbadanie sprawy działalności komitetów międzynarodowych ICOMOS, będących przedmiotem krytyki na posiedzeniu plenarnym obu Komitetów. Powołano specjalną grupę roboczą dla opracowania projektu reorganizacji komitetów międzynarodowych, które stanowią organ techniczny ICOMOS, i których rola w sprawach merytorycznej działalności Rady jest bardzo istotna.

Prezes ICOMOS-u, prof. R. Lemaire, powierzył ponadto wiceprzewodzącemu ICOMOS-u, dr. hab. K. Pawłowskiemu, dokonanie analizy i opracowanie wniosków do projektu reorganizacji komitetów międzynarodowych. Dokument ten został opracowany i przedstawiony na posiedzeniu Biura w kwietniu 1979 r. Wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy wskazują na konieczność powołania nowych komitetów międzynarodowych, obejmujących swoim zakresem działania podstawowe problemy działalności Rady (m.in. architekturę i kształcenie konserwatorów) oraz na reaktywowanie dwóch nieczynnych obecnie komitetów o pierwszoplanowym znaczeniu: Komitetu ds. Miast i Urbanistyki oraz Komitetu ds. Dokumentacji, a także na potrzebę rozszerzenia składu komitetów, które, wbrew pierwotnym założeniom ICOMOS-u, stały się grupami ekskluzywnymi, 5—8-osobowymi. Wnioski dotyczyły również wzmocnienia więzi współpracy między komitetami międzynarodowymi ICOMOS i komitetami narodowymi, zwiększenia liczby kolokwium specjalistycznych organizowanych przez komitety międzynarodowe dla szerszego grona specjalistów oraz innych zagadnień związanych z działalnością tych komitetów.

W chwili obecnej w ICOMOS-ie działa siedem komitetów międzynarodowych:

- 1) Komitet ds. Ogrodów Historycznych — przewodniczący: R. Pechère (Belgia),
- 2) Komitet ds. Architektury Ludowej — przewodnicząca: R. Anuelea (Bułgaria),
- 3) Komitet ds. Drewna — przewodniczący: E. Martin (Szwajcaria),
- 4) Komitet ds. Kamienia — przewodniczący: M. Mamillan (Francja),
- 5) Komitet ds. Turystyki — przewodniczący: A. Haulot (Belgia),
- 6) Komitet ds. Sejsmologii — przewodniczący: N. Ambraseys (W. Bryt.),
- 7) Komitet ds. Fotogrametrii — przewodniczący: M. Carbonnell (Francja).

Biuro Komitetu Wykonawczego zgodnie ze zwiększonymi kompetencjami i rozszerzonym składem osobowym (według nowego statutu do składu Biura weszli wiceprzewodniczący ICOMOS-u), podjęło w relacjonowanym okresie szczególnie ożywioną działalność z uwagi na konieczność uregulowania wielu spraw podstawowych dotyczących dalszej pracy Rady w oparciu

o nowe przepisy statutowe, a w szczególności zajęło się:

— sprawami komitetów międzynarodowych,

— wyborem nowego dyrektora Sekretariatu ICOMOS; na miejsce P. Rogersa (Wielka Brytania), który odchodzi na własne żądanie, wybrany został spośród licznych kandydatów F. Leblanc (Kanada);

— dalszym rozwojem Centrum Dokumentacji w oparciu o układ z UNESCO; system dokumentacji został zunifikowany ze stosowanym „thesaurusem” w Centrum Dokumentacji ICOM i Centrum w Rzymie, współpraca tych trzech ośrodków jest oparta na zasadzie zachowania odrębności merytorycznej oraz jednolitości systemu kodowania i prowadzenia badań;

— budżetem ICOMOS na lata 1978—1979, m.in. poszukiwaniem nowych źródeł dofinansowania w związku z rozwojem działalności Rady;

— wydawnictwami ICOMOS; specjalna komisja rozpatruje projekty i wnioski dotyczące zmian polityki wydawniczej ICOMOS-u, zapowiedziano wydanie w 1979 r. dwóch następujących numerów „Monumentum”: jednego — poświęconego problemom konserwacji architektury ludowej, drugiego — przemieszczaniu budowli zabytkowych zagrożonych robotami publicznymi.

Komitet Wykonawczy zatwierdził trzy nowe powstałe komitety narodowe: w Angoli, Haiti i Trynidadzie (jedenaście innych jest w trakcie tworzenia) oraz przyjął do wiadomości wybór nowych prezydentów w dziewięciu komitetach narodowych. Ponadto ustalił główne kierunki pracy na okres trzech lat, tzn. do następnego Zgromadzenia Ogólnego.

Są to:

— rozwój komitetów narodowych (poprzez opracowanie własnych statutów) oraz zwiększenie liczby członków indywidualnych, instytucjonalnych i wspierających;

— rozwój strukturalny i merytoryczny komitetów międzynarodowych;

— rozwój publikacji i rozprowadzanie informacji w nich zawartych za pośrednictwem komitetów narodowych.

Przedmiotem obrad Biura oraz plenum Komitetu Wykonawczego była również działalność ICOMOS oparta na umowach zawartych w UNESCO, a w szczególności: — Organizowanie stażów naukowych dotyczących konserwacji miast i dzielnic zabytkowych. W tym zakresie udział naszego przedstawiciela był znaczny. Dr hab. K. Pawłowski opracował program wzorcowy stażu na terenie Polski, który wzbudził duże zainteresowanie w UNESCO. Polska w 1978 r. zrealizowała trzy takie programy dla stażystów ze Szwajcarii, RFN i Szwecji. Zgodnie z zasadą reparycji międzynarodowej (1 stażysta na 1 kraj) z Polski wyjechał na staż zagraniczny 1 architekt-konserwator w 1978 r.

— Badanie struktur administracyjnych dotyczących ochrony zabytków. Na prośbę UNESCO został przez nas przedstawiony raport o prawno-administracyjnej strukturze służb konserwatorskich w Polsce. ICOMOS współpracuje nadal z UNESCO na polu wdrażania zaleceń i uchwał, a w szczególności Konwencji o Ochronie

Dziedzictwa Światowego (z 1972 r.). Do Konwencji tej przystąpiły dalsze cztery kraje (Argentyna, Arabia Saudyjska, Nepal i Włochy), a liczba członków sygnatariuszy wzrosła do 40. Przedstawiciele władz ICOMOS biorą udział w posiedzeniach Komitetu Dziedzictwa Światowego i jego Biura.

Działalność merytoryczna ICOMOS przejawia się m.in. w organizowaniu kolokwium naukowych, a mianowicie:

— w czerwcu (5—6) 1978 r. odbyło się posiedzenie Międzynarodowego Komitetu ICOMOS ds. Kamienia, połączone z kolokwium specjalistycznym zorganizowanym w Paryżu przez międzynarodową organizację RILEM (do spraw studiów i badań nad materiałami budowlanymi) z udziałem UNESCO, ICOMOS i ICOM;

— w lipcu (7—15) 1978 r. zostało zorganizowane w Pont-a-Mousson we Francji kolokwium na temat *Młodość a ochrona zabytków*, z udziałem Francuskiej Sekcji ICOMOS oraz UNESCO;

— w październiku (10—12) 1978 r. odbyło się posiedzenie Międzynarodowego Komitetu ds. Fotogrametrii, połączone z kolokwium specjalistycznym zorganizowanym w Belgradzie przez Jugosłowiański Komitet ICOMOS; w 1979 r. posiedzenie Komitetu ds. Fotogrametrii odbędzie się w Warszawie, a kolokwium zostanie zorganizowane przez krakowską Akademię Górniczo-Hutniczą;

— w grudniu (6—8) 1978 r. Francuska Sekcja ICOMOS zorganizowała kolokwium na temat zagospodarowania wolnych przestrzeni w obrębie zespołów zabytkowych;

— w dniu 5 grudnia 1978 r. w Pradze odbyło się kolokwium pt. *Nowe Miasto w Pradze — główne dzieło urbanistyczne Karola IV*, zorganizowane przez Czechosłowacki Komitet ICOMOS.

Ponadto przedstawiciele ICOMOS brali udział w spotkaniach międzynarodowych organizowanych przez inne organizacje o podobnych celach jak np.:

— III Międzynarodowa Konferencja na temat Zabytków Przemysłowych w czerwcu 1978 r. w Sztokholmie,

— kolokwium specjalistyczne Międzynarodowego Komitetu ICOM ds. Konserwacji w październiku 1978 r. w Zagrzebiu.

Na wszystkich wymienionych spotkaniach polscy delegaci wygłaszali referaty i brali żywy udział w formułowaniu wniosków i postulatów.

Ogólnie jednak należy stwierdzić, że w 1978 r. działalność ICOMOS koncentrowała się wokół problemów organizacyjnych i budżetowych.

Przełamanie trudności w tym zakresie daje nadzieję na szersze rozwinięcie działalności merytorycznej w 1979 r.

Przygotowując się do tego nowego etapu działania, Polski Komitet Narodowy ICOMOS na zebraniu plenarnym w marcu 1979 r. powołał grupy robocze (podkomitety) i wybrał przewodniczących grup według niżej podanego składu:

1. Podkomitet ds. Miast Zabytkowych — dr hab. K. Pawłowski
2. Podkomitet ds. Architektury — arch. inż. J. Cydzik

3. Podkomitet ds. Architektury Ludowej — dr M. Czajnik
4. Podkomitet ds. Dokumentacji — prof. dr. W. Kalinowski
5. Podkomitet ds. Ogrodów Zabytkowych — prof. dr J. Bogdanowski
6. Podkomitet ds. Kamienia — prof. dr W. Domasłowski
7. Podkomitet ds. Drewna (chwیلowo przewodniczący nie został wybrany ze względu na nie dość jasno ukształtowany zakres działania Komitetu Międzynarodowego ds. Drewna)
8. Podkomitet ds. Turystyki — dr B. Rymszewski

9. Podkomitet ds. Szkolenia Kadr — prof. dr A. Tomaszewski
10. Podkomitet ds. Fotogrametrii — arch. inż. W. Kołtąj

Przewodniczący podkomitetów przygotowują na następne zebranie program działania oraz skład osobowy, który obejmować może nie tylko członków PKN ICOMOS, lecz i szersze grono zainteresowanych specjalistów. Podkomitety — w myśl Komitetu Wykonawczego ICOMOS — mają za zadanie nawiązanie ścisłej współpracy z międzynarodowymi komitetami ICOMOS o tym samym profilu.

Na zakończenie podajemy do wiadomości, że w 1980 r. ICOMOS obchodzić będzie piętnastolecie swego istnienia; powstał na Kongresie w Warszawie i Krakowie w 1965 r. W ramach związanych z tym wydarzeniem przewiduje się zorganizowanie w Polsce konferencji specjalistycznej na temat realizacji założeń zawartych w akcie UNESCO, zwanym *Rekomendacją Warszawską*, dotyczącą ochrony miast i dzielnic zabytkowych.

Aleksandra Żuryn

WYMIANA DOŚWIADCZEŃ Z ZAGRANICĄ W DZIEDZINIE OCHRONY ZABYTKÓW

Od wielu lat Ministerstwo Kultury i Sztuki prowadzi akcję wymiany kulturalnej z zagranicą. Redakcja „Ochrony Zabytków”, wzorując się na niektórych periodykach ukazujących się poza granicami naszego kraju, postanowiła przekazywać Czytelnikom informacje dotyczące instytucji i osób zainteresowanych problemami i osiągnięciami w dziedzinie polskiego konserwatorstwa i muzealnictwa. Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków w MKiS koordynuje zarówno sprawy związane z wyjazdami naszych przedstawicieli, jak i z przyjazdem zagranicznych gości w ramach wymiany kulturalnej. Informacja ta powinna Czytelnikom dać obraz żywych zainteresowań obcokrajowców naszymi problemami, sposobem ich rozwiązywania oraz osiągnięciami w tym zakresie.

W 1977 r. gościliśmy w Polsce: kons. Mokrecowa, Gronina — ZSSR, konserwatorzy tkanin i papieru; Josef Lakatos — Węgry, konserwator z Galerii Narodowej w Budapeszcie; Alfred Kolehmainen — Norwegia, pracownik naukowy Wydziału Historii Architektury, stypendysta w zakresie konserwacji zabytków drewnianych; Manfred Becker, Hans Michaelsen, Christine Priebe, Ekkehard Fabry, Eberhard Griebisch — NRD, konserwatorzy z Muzeum w Berlin-Köpenick, wizyta w związku z wyposażeniem Sali Saskiej na Zamku Królewskim w Warszawie; Andrew Paul Zawacki — USA, stypendysta w zakresie konserwacji mebli artystycznych; Javier Villalobos Jaramillo — Meksyk, dyrektor ds. zabytków w Narodowym Instytucie Antropologii i Historii, interesujący się konserwacją obiektów zabytkowych; Olga Birman — Rumunia, konserwator tkanin z Muzeum Sztuki w Bukareszcie; Anna Schvarzova, Petra Kresaneka — CSRS, pracownicy Instytutu Ochrony Zabytków; Owain Weaver — Wielka Brytania, inspektor zabytków okręgu York; Mathe Kiss-Lorand — Rumunia, konserwator metalu w Muzeum w Constanca; Istvan Janovics — Węgry, konserwator muzealny; Roar Saeterhaug — Norwegia, kierownik laboratorium przy Wydziale Archeologii.

W 1978 r. gościliśmy: Owain Weaver — Wielka Brytania, inspektor Zabytków

Okręgu York, interesował się problemami ochrony zabytków w Polsce Południowej; Clifford Seidling — CSRS, z Muzeum Rzemiosła w Pradze, konserwator fotografii, Jirina Kyllarova — CSRS, samodzielny pracownik naukowy Instytutu Ochrony Zabytków i Przyrody, zajmuje się metodami zabezpieczania podziemi oraz murów obronnych; Tawdrous Hana — Egipt, stypendysta w zakresie konserwacji malarstwa ściennego, kamienia i drewna; Jalal Ibrahim Kadhim — Irak, stypendysta w zakresie konserwacji metalu i drewna; Smail Tihic — Jugosławia, z Instytutu Ochrony Zabytków w Sarajewie, interesował się rewaloryzacją zabytków Krakowa; Gerhard Kappius — RFN, Fritz Stuber — Szwajcaria, staż UNESCO-ICOMOS w zakresie ochrony dzielnic historycznych; A. Berkwitz, Sune Persson — Szwecja, konserwator okręgu Vasterbotten, interesował się ochroną zabytków architektury; inż. Nagypal, Vladar — Węgry, pracownicy Instytutu Ochrony Zabytków, inż. Hoppe, Ivona Palne, Kerti Karoly, konserwatorzy muzealni (konserwacja tkanin), Josef Kiss, konserwator zieleni, Laszlone Tothfalusi z Muzeum Historycznego, zajmujący się konserwacją ceramiki, wyrobów z kości, szkła, glazur i kaflki; A. J. Kosolapow — ZSSR, konserwator dzieł sztuki z Ermitażu.

W pierwszym półroczu 1979 r. w ramach wymiany kulturalnej przebywali w Polsce:

Einar Wexelsen — Norwegia, dyrektor i kustosz Muzeum Miejskiego, Morskiego i Muzeum Wielorybów; Birger Steen — również Norwegia, dziennikarz z Sandefjord, interesował się problemami ochrony zabytków architektury oraz zajmował się zebraniem materiałów do cyklu artykułów o polskich zabytkach; inżynierowie Katarina Fabrini, Jozef Medveckí — CSRS, konserwatorzy z Bratisławy, interesowali się problemami inwentaryzacji; dokumentacji oraz wykorzystania obiektów zabytkowych na cele turystyczne; Briane Bica — Brazylia, stypendystka UNESCO, główny architekt sekcji projektowej, interesowała się ogólnymi problemami konserwacji zabytków; Ingrid Karsten — Szwecja, wykładowca w Sztokholmie, zajmowała się zebraniem materiałów do pracy doktorskiej na temat metod restauracji i rekonstrukcji zabytkowych budowli oraz dzielnic historycznych wraz z systemem prawnym dotyczącym ochrony zabytków. Na zaproszenie wiceministra kultury i sztuki — prof. dra Wiktora Zina gościł w Polsce w dniach 8—17 czerwca 1979 r. dr Bernard Feilden — dyrektor ICCROM (Międzynarodowe Centrum Studiów w Zakresie Konserwacji i Restauracji Dóbr Kultury) z Rzymu. Gość zapoznał się z systemem kształcenia kadry konserwatorskiej, organizacją i pracą PP PKZ i ODZ oraz zwiedził zabytki Warszawy, Torunia, Malborka i Gdańska.

Daniela Zeller